

KONKURS POLONISTYCZNY DLA UCZNIÓW KLAS IV-VIII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

ETAP REJONOWY
24 listopada 2020 r. godz. 9.00

Uczennico/Uczniu:

1. Arkusz składa się z 16 zadań, na których rozwiązanie masz **90** minut.
2. Pisz długopisem/piórem - dozwolony czarny lub niebieski kolor tuszu.
3. Nie używaj ołówka ani korektora. Jeżeli się pomylisz, przekreśl błąd i napisz inną odpowiedź.
4. Pisz czytelnie. Jeżeli odpowiedź jest nieczytelna, sprawdzający ocenia ją na 0 pkt.
5. Zamieszczaj odpowiedzi w miejscu do tego przeznaczonym. Zapisy w brudnopisie oraz poza wyznaczonymi miejscami nie podlegają ocenie.
6. Błędy ortograficzne występujące w Twoich odpowiedziach do zadań otwartych (2, 3, 6, 7, 8, 14, 15, 16) obniżają ocenę zadania o 1 punkt.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	40	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis Przewodniczącej/-ego Rejonowej Komisji Konkursowej		

Tekst I

Marcin Moneta, *Kim był Siemowit, legendarny założyciel państwa Piastów?* (fragm.)

CiekawostkiHistoryczne.pl > Władcy i przywódcy > Kim był Siemowit, legendarny założyciel państwa Piastów?

Kim był Siemowit, legendarny założyciel państwa Piastów?

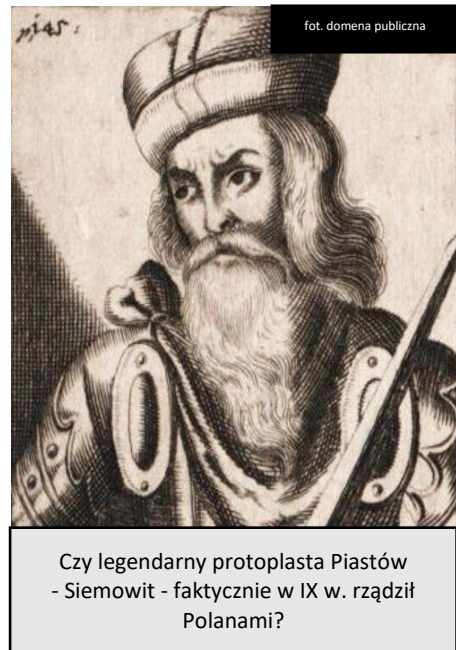
Średniowiecze

13.04.2019 Autor: Marcin Moneta

[1] **To on miał dać początek dynastii, która stworzyła państwo polskie. Czy jednak legendarny syn Piasta i Rzepichy rzeczywiście istniał, czy był tylko wytworem wyobraźni kronikarza? Do dziś łamią sobie nad tym głowę historycy, a pisarze kreują kolejne wizje losów Siemowita Piastowica.**

[2] Siemowita jako rzekomego protoplastę państwa Piastów wymienił w swojej kronice Gall Anonim. Z pewnością nie miał informacji z pierwszej ręki, dzieło to powstało bowiem dopiero około 150 lat po chrzcie Mieszka I (996 r.). Co w takim razie kronikarz miał do powiedzenia na temat legendarnych władców Polski?

[3] Według Anonima to Siemowit, a później Lestek i Siemomysł byli pierwszymi książętami z rodu Piastów, zanim nadszedł Mieszko i chrzest państwa. **Siemowit był do roli patriarchy wręcz predestynowany.** Jego imię znaczy tyle co „przywódca rodu”. Słowo „siemja” w języku dawnych Słowian to „rodzina”, a przyrostek „wit” znaczy „pan”, „władca”.

Cudownie naznaczony

[4] Zgodnie z relacją kronikarza legendarny założyciel dynastii urodził się w biednej rodzinie oracza Piasta i jego żony Rzepki (w innej wersji: Rzepichy). Piastom się nie przelewało – do czasu wizyty tajemniczych przybyszów. Gdy rządzący w Gnieźnie Popiel przygotowywał się do uroczystości postrzyżyn synów, w grodzie pojawili się dwaj obcokrajowcy. Nie spotkali się jednak z ciepłym przyjęciem. [...]

[5] Ubogi Piast sam właśnie przygotowywał postrzyżyny syna i – mimo że zapasy miał niewielkie – poczęstował gości beczką piwa oraz kawałkiem prosiaka. Wtedy stał się cud, niczym ten opisany na kartach Nowego Testamentu: „Goście tedy każą spokojnie Piastowi nalewać piwo, bo dobrze wiedzieli, że przez picie nie ubędzie go, lecz przybędzie. [...] Polecają też zabić wspomnianego prosiaka, którego mięsem – rzecz nie do wiary – napełnić miano dziesięć naczyń, zwanych po słowiańsku «cebry»”.

[6] Wkrótce piwa i mięsa było tak dużo, że Piast mógł wyprawić postrzyżyny jak się patrzy. „Skoro więc urządzono zwyczajową ucztę i pod dostatkiem przyrządzono wszystkiego, goście owi postrzygli chłopca i nadali mu imię Siemowita na wróżbę przyszłych losów”. Siemowit zgodnie z zapowiedzią, gdy dorósł, przejął władzę w państwie. A Popiel? Jak głosi legenda – skończył marnie.

Myszy polskie czy niemieckie?

[7] Jeśli Siemowit faktycznie rządził załążkiem przyszłego państwa polskiego, musiałoby to mieć miejsce w latach około 845–900. Ale jak było naprawdę? Historycy w większości uznają, że choć Anonim mógł fantazjować co do szczegółów, to raczej konkretnych osób sobie nie zmyślił. Takiego zdania jest między innymi Kazimierz Jasiński, autor „Rodowodu pierwszych Piastów”: *Przekaz Galla o Piastach przedmieszkowych zasługuje na zaufanie aż z kilku względów: intencją kronikarza właśnie w tym fragmencie jego relacji było przekazanie wiadomości, które uważał za prawdziwe, zaczerpnięte z wiernej pamięci, wiadomości te przechowały się w tradycji dynastycznej przywiązującej dużą wagę do początków dynastii.*

[8] Podobne opinie wygłaszali również inni badacze źródeł piastowskiej państwowości, tacy jak Henryk Łowmiański, Gerard Labuda czy archeolog Józef Kostrzewski. Ten ostatni pisał w „Kulturze prapolskiej”: *Nie ulega wreszcie wątpliwości, że i dynastia piastowska nie rozpoczęła się dopiero z Mieszkim, lecz sięga w głąb wieku IX, rozpoczynając się [...] od pradziadka Mieszka. Jest bowiem po prostu wykluczone, aby państwo Mieszka I, opisane jako najrozleglejsze z zachodniosłowiańskich przez Ibrahima ibn Jakuba, stworzone zostało z niczego przez pierwszego historycznego władcę Polski. Zanim wiadomość o państwie polskim dostała się do źródeł pisanych, tworzyło się ono z pewnością przez kilka pokoleń, rosnąc na drodze podbojów sąsiednich plemion polskich przez księcia gnieźnieńskiego.*

[9] Jednak skoro Siemowit istniał naprawdę, to czy równie prawdziwy był Popiel? I co tak naprawdę stało się u zarania dziejów Polski, że pozbawiono go władzy? Według Henryka Łowmiańskiego Gall w zawołany sposób opisał przebieg plemiennej rebelii, zakończonej obaleniem dyktatora. Siemowit miał zatem zrzucić zależność swego ludu – Polan – od rządzącej dynastii Popielidów, a stało się to dzięki wsparciu części poddanych Popiela, co symbolizują myszy.

[10] Inaczej widzi sprawę Jerzy Strzelczyk. Zdaniem tego naukowca myszy to tylko legenda, na dodatek zapożyczona od naszych zachodnich sąsiadów. Z kolei w stworzonej blisko 100 lat po Anonimie wersji historii o Popielu pióra Wincentego Kadłubka, gryzonie, które zjadły Popiela, załęgły się w trupach zabitych przez niego gości. Władca miał bowiem zaprosić na ucztę swoich 20 stryjów, a następnie zgładzić ich, częstując zatrutym winem.

[11] Mistrz Wincenty był znacznie większym fantastą od Anonima (utrzymywał między innymi, że protoplaści Polaków wojowali z Aleksandrem Wielkim). Swoją wersję losów Popiela prawdopodobnie również zaczerpnął od zachodniego sąsiada, choć nie z legendy. W taki sam sposób bowiem w I połowie X wieku Gero, Margrabia niemieckiej Marchii Wschodniej, rozprawił się z trzydziestoma naczelnikami słowiańskich plemion serbołużycznych.

Na podstawie: M. Moneta, *Kim był Siemowit, legendarny założyciel państwa Piastów?*
[<https://ciekawostkihistoryczne.pl/2019/04/13/kim-byl-siemowit-legendarny-zalozyciel-panstwa-piastow/>]

... /1

Zadanie 1. (0–1)

Z podanych pytań wybierz te, na które odpowiedzi zawarto we wskazanych akapitach tekstu, i wpisz do tabeli oznaczenia literowe tych pytań. Każdemu akapitowi przyporządkuj jedno pytanie.

- A. Co pisze Gall o pochodzeniu Siemowita?
- B. Kim byli pierwsi władcy z dynastii Piastów?
- C. Jakie przygotowania do uczty poczynił Piast?
- D. Kiedy powstała kronika Anonima zwanego Gallem?
- E. Jakie wątpliwości związane z postacią Siemowita mają historycy?

Akapit	Pytanie
1.	
4.	
5.	

... /2

Zadanie 2. (0–2)

W tekście Marcina Monety zawarto głosy różnych historyków na temat władców poprzedzających Mieszka I. Streść ich stanowiska tak, aby każde było wyrażone jednym zdaniem wielokrotnie złożonym. Nie cytuj.

Józef Kostrzewski:

.....

.....

.....

.....

.....

Kazimierz Jasiński:

.....

.....

.....

.....

.....

... /1

Zadanie 3. (0–1)

Artykuł Marcina Monety łączy cechy stylu popularnonaukowego i publicystycznego. Wskaż po jednej cesze tego tekstu przynależnej do danego stylu. Nie cytuj.

Styl popularnonaukowy:

Styl publicystyczny:

... /1

Zadanie 4. (0–1)

Odpowiedz na pytanie, wybierając jedną odpowiedź spośród podanych.

W którym wyrazie formant wnosi takie samo znaczenie jak w wyrazie *Piastowic*?

- A. Obcokrajowiec.
- B. Protoplasta.
- C. Patriarcha.
- D. Popielida.

Tekst II

Juliusz Słowacki, *Balladyna. Epilog*

PUBLICZNOŚĆ

wywołując

Dziejopis Wawel! Wawel, narodu dziejopis!

Wawel wychodzi, kłaniając się.

WAWEL

Prześwietna publiczności, oto mój skoropis¹

Zaczął rzecz wydarzoną wpisywać do kronik.

Przerwaliście mi pracę.

PUBLICZNOŚĆ

Czyżże jesteś stronnik?

WAWEL

Jestem sędzia bezstronny i naoczny świadek.

PUBLICZNOŚĆ

Jakżeś ty piorunowy opisał przypadek?

Powiedz! myśmy widzieli rzecz całą do końca.

WAWEL

Z ziarnka piasku dojść można do obrotu słońca,
Zaciekając się w rzeczy wydarzonej jądrze.
Królowa jak Salomon panowała mądrze,
Więc musiała być mądrą, przy mądrości cnota.

PUBLICZNOŚĆ

Panie Wawel, za prędką twych sądów szczodrota.
Było za kulisami stać od pierwszej sceny.

WAWEL

Komponowałem wtenczas nad Popielem treny.

PUBLICZNOŚĆ

Cóż o rodzie królowej?

WAWEL

Z historycznych szczytów
Patrzac, ród jej prowadzę z kraju Obotrytów,
Którzy mięsa nie jedzą. Choć jeden uczonek
Mieni, że pochodziła z kraju Amazonek;
Ale ja mu zarzucam fałsz w kroniki nocie
I dowodzę dowodem, i topię go w błocie.
Obaczycie go piórem zabitego w trunie.

PUBLICZNOŚĆ

Cóż powiadasz na piorun?

WAWEL

Sądzę o piorunie,
Że kiedy burza bije, trzeba bić we dzwony,
Że gałązka laurowa lepsza od korony,
Bo w laur piorun nie bije ani głowie szkodzi.

PUBLICZNOŚĆ

Czy jesteś tego pewny?

WAWEL

Ten, co w laurach chodzi,
Autor niniejszej sztuki, słusznie wam opowie,
Że odkąd nosi wieniec laurowy na głowie,
Piorun weń nie uderzył.

PUBLICZNOŚĆ

Pochlebiasz, mój łysy,
I królom, i poetom... Idź precz za kulisy!

Koniec epilogu

... /1

Zadanie 5. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań dotyczących podanego fragmentu *Balladyny*. Zaznacz P przy zdaniu prawdziwym i F przy zdaniu fałszywym.

1. Wawel był uczestnikiem wydarzeń głównej akcji dramatu.	P	F
2. Wawel uważa się za obiektywnego obserwatora.	P	F

... /1

Zadanie 6. (0–1)

Przeczytaj wyróżnione fragmenty *Balladyny*. Wyjaśnij, na czym polega ironiczne przedstawienie Wawela jako historyka. Odwołaj się do obu fragmentów.

fragment 1.

WAWEL

Z ziarnka piasku dojść można do obrotu słońca,
Zaciekając się w rzecz wydarzonej jądrze.
Królowa jak Salomon panowała mądrze,
Więc musiała być mądrą, przy mądrości cnota.

fragment 2.

WAWEL

Z historycznych szczytów
Patrzac, ród jej prowadzę z kraju Obotrytów,
Którzy mięsa nie jedzą. Choć jeden uczonek
Mieni, że pochodziła z kraju Amazonek;
Ale ja mu zarzucam fałsz w kroniki nocie
I dowodzę dowodem, i topię go w błocie.
Obaczycie go piórem zabitego w trunie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7. (0–1)

... /1

Poniżej zaprezentowano postaci występujące w dramacie *Balladyna* za pomocą emoji. Obok każdego ciągu znaczków napisz, jaką postać opisuje.

1.

2.

3.

Zadanie 8. (0–1)

... /1

Przeczytaj fragment opracowania Juliana Maślanki na temat *Balladyny*.

Balladyna niweczyła na poły sielankowy obraz czasów przedhistorycznych, bo zło w niej potężniejsze niż dobro i zawsze unicestwia wszelkie pozytywne zamiary oraz działania ludzkie, a skutki tych niepowodzeń ponoszą nie tylko jednostki, lecz – co tym tragiczniejsze – cały naród.

Na podstawie: J. Maślanka, *Literatura a dzieje bajeczne*, Warszawa 1984, s. 167.

Uzasadnij słuszność tego stwierdzenia, odwołując się do przykładów z tragedii Juliusza Słowackiego.

.....

.....

.....

.....

.....

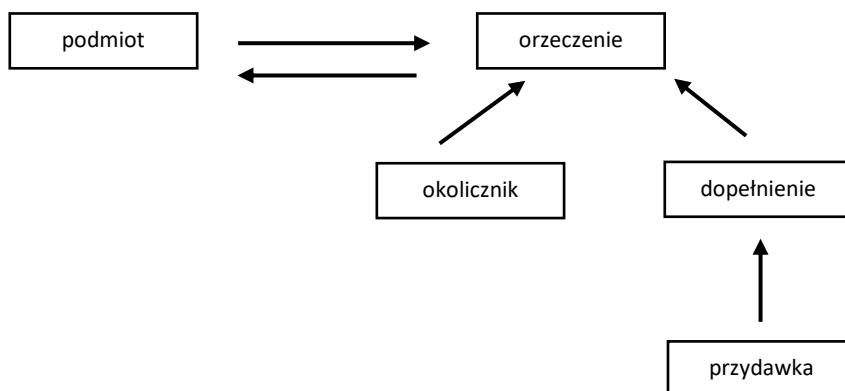
.....

.....

... /1

Zadanie 9. (0–1)

Spośród podanych zdań wybierz to, które odpowiada poniższemu wykresowi. Wpisz jego oznaczenie literowe we wskazanym miejscu.

Jest to wykres zdania

- A. Balladyna z zazdrości zabiła swoją siostrę.
- B. Balladyna porzuciła ciało Aliny na leśnej polanie.
- C. Balladyna nosiła na swoim czole niezmywalny znak.

... /1

Zadanie 10. (0–1)

Uzupełnij podane zdania właściwą formą wyrazu *znamię*.

Balladyna nie mogła usunąć ze swojego czoła.

Myśl o nie dawała Balladynie spokoju.

Podaj przykład wyrazu odmieniającego się według tego samego schematu.

.....

Tekst III

Alfred Tennyson, *Pani z Shalott* (fragm.)

IV

Zły, wschodni wicher sztormy miecie,
Wyblakły żółte barwy w lesie,
Burzy się, huczy nurt szeroki
Gdy deszczu z niskich chmur potoki
 Zlewają Camelot.
A ona ku przystani pędzi,
Pod wierzbą łódkę na uwięzi
Znajduje i na dziobie pisze
 Te słowa: „Pani z Shalott”.

Przez bezmiar wód nieujarzmiony –
Jak prorok w transie nawiedzony,
Co z losu godzi się wyrokiem –
Patrzy uparcie szklistym wzrokiem,
 Patrzy ku Camelot.
U schyłku dnia, gdy zmierzch zapada,
Na dnie swej łodzi się układa,
Odczepia łańcuch... Już w dal mroczną
 Prąd znosi panią z Shalott.

Biała ją szata przyodziewa,
Z burt obu wietrzyk fałdy zwiewa,
I liście cicho nań padają,
I szepty nocy ją żegnają;
 Płynie do Camelot.
Gdy łódź przebija się przez fale
Wśród pól, pagórków, byle dalej,
Pieśń się rozlega – już ostatnia –
 Pani z wyspy Shalott. [...]

Kim była? Skąd się tutaj wzięła?
W pałacu trwoga wszystkich zdjęła,
Ucichły śmiechy i rozmowy,
Krzyż kreślą, pochylają głowy
 Rycerze w Camelot.
Lancelot naprzód się wysunął.
„Śliczne ma lica – rzekł z zadumą. –
Dobry Bóg przyjął do Swej chwały
 Panią z wyspy Shalott”.

A. Tennyson, *Pani z Shalott*, tłum. A. Bańkowska,
„Podgląd. Kwartalnik literacki OW SPP”, nr 1 (4) 2016, s. 199-203.

... /1

Zadanie 11. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań dotyczących podanego fragmentu *Pani z Shalott*. Zaznacz P przy zdaniu prawdziwym i F przy zdaniu fałszywym.

1. Opis przyrody i krajobrazu kontrastuje z nastrojem utworu.	P	F
2. Zastosowane w utworze powtórzenia podkreślają rytmiczność utworu.	P	F

... /1

Zadanie 12. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B i jej rozwinięcie spośród 1.–3.

Bohaterka utworu Alfreda Tennysona jest

A.	świadoma	ciężącej na niej klątwy, a jej historia nawiązuje do przekonania o tym, że	1.	człowiek może przezwyciężyć swoje przeznaczenie.
			2.	zło w życiu człowieka jest słuszną karą za grzechy.
B.	nieświadoma		3.	los człowieka jest z góry przesądzony i nie da się go odwrócić.

... /1

Zadanie 13. (0– 1)

Uzupełnij zdania dotyczące fragmentu utworu Alfreda Tennysona, wybierając właściwą odpowiedź A. lub B. oraz C. lub D.

Pytania rozpoczynające ostatnią strofę wiersza podkreślają **A / B** wiedzę bohaterów o świecie przedstawionym. W ostatnich trzech wersach utworu pojawia się przykład mowy **C / D** podkreślającej rolę Lancelota w historii pani z Shalott.

A. ograniczoną

C. zależnej

B. nieograniczoną

D. niezależnej

Zadanie 14. (0–2)

Autor obrazu za pomocą różnych elementów graficznych przedstawił swoją interpretację poematu *Pani z Shalott*. Wybierz dwa takie elementy graficzne, które mają znaczenie symboliczne, i wyjaśnij ich sens w kontekście całego utworu Alfreda Tennysona.

John William Waterhouse, *Pani z Shalott*, 1888, Tate Britain, Londyn.

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:John_William_Waterhouse_-_The_Lady_of_Shalott_-_Google_Art_Project_edit.jpg#/media/File:John_William_Waterhouse_-_The_Lady_of_Shalott_-_Google_Art_Project_edit.jpg]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Przeczytaj fragment powieści poetyckiej *Grażyna* Adam Mickiewicza.

Z ubocznych progów mignie postać w bieli.
«Kto?» — woła księżę, zerwał się z pościeli —
«Kto?» — «Ja» — odpowie znany głos niewieści.
Potem coś dłużej rozmawiać zaczęli.
A chociaż Rymwid domyślał się treści,
Głosu nie złowić: bo w echo wplątany,
Połknęło miejsce lub odbiły ściany.

... /4

Zadanie 15. (0–4)

Wyobraź sobie, że razem z Rymwidem obserwujesz scenę rozmowy tych dwojga bohaterów. Zapisz podsłuchaną rozmowę tak, aby

- zawierała imiona rozmówców
- jej treść była zgodna z dalszymi wydarzeniami w utworze.

W swojej pracy wykaż, że bardzo dobrze znasz utwór Adama Mickiewicza.

Uwaga! Twoja praca musi być poprawna pod względem stylistycznym, językowym i interpunkcyjnym. Pamiętaj o zasadach zapisu dialogu.

[illegible]

... /20

Zadanie 16. (0–20)

U podstaw każdej legendy skrywa się kobieta, nawet jeśli jej nazwisko kryją mroki historii. Czy zgadzasz się z tą tezą? Napisz rozprawkę, w której rozważysz rolę kobiet w kreowaniu historii i legend. Odwołaj się do dwóch tekstów literackich i filmu wymienionych w programie merytorycznym konkursu.

Pisz czytelnie. Jeżeli Twoja praca będzie nieczytelna, sprawdzający oceni ją na 0 pkt. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 wyrazów.

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

[illegible]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ocena wypracowania (0-20) **WYPEŁNIA SPRAWDZAJACY**

I. REALIZACJA TEMATU WYPOWIEDZI (0-2) 0 – 1 – 2

II. ELEMENTY RETORYCZNE (0-4) 0 – 1 – 2 – 3 – 4

III. KOMPETENCJE LITERACKIE I KULTUROWE (0-4) 0 – 1 – 2 – 3 – 4

IV. KOMPOZYCJA TEKSTU (0-2) 0 – 1 – 2

V. STYL (0-2) 0 – 1 – 2

VI. JĘZYK (0-4) 0 – 1 – 2 – 3 – 4

VII. ORTOGRAFIA (0-1) 0 – 1

VIII. INTERPUNKCJA (0-1) 0 – 1

Łącznie za wypracowanie:

Łącznie za zadania 1-15:

Za cały arkusz:

Brudnopis